

Pensjon fra private arbeidsgivere: Fripoliseproblemet

Thorstein Øverland
Pensjonistforbundet

Pensjonistforbundet

Hva er en fripolise?

- Fripolise = ferdig betalt pensjonsforsikring
- Når en ansatt i en privat bedrift med tjenstepensjon slutter før 67 år, eller bedriften slutter å ha slik pensjon, blir pensjonen overført til en egen pensjonsavtale – en fripolise.
- Arbeidsgiver har deretter ikke noe ansvar for pensjonen
- Nå har **700.000 personer** fripoliser, til en verdi på **350 milliarder** kroner. Verdien vil stige til **500 milliarder** i løpet av få år.
- 85 % forvaltes av livselskaper, resten i pensjonskasser

Problemet er at pensjonene ikke reguleres

- Pensjoner fra fripoliser i norske livselskaper reguleres ikke etter 2007 (med unntak av noen små justeringer nå og da)
- Pensjonene faller i verdi i takt med økning av konsumprisindeksen
- Ved 2 % årlig inflasjon reduseres verdien med **18 %** etter 10 år, **33 %** etter 20 år, **45 %** etter 30 år osv
- Årsak: Regulering av fripoliser bestemmes ikke av konsumprisindeks eller G, men av livselskapenes avkastning på pensjonskapitalen

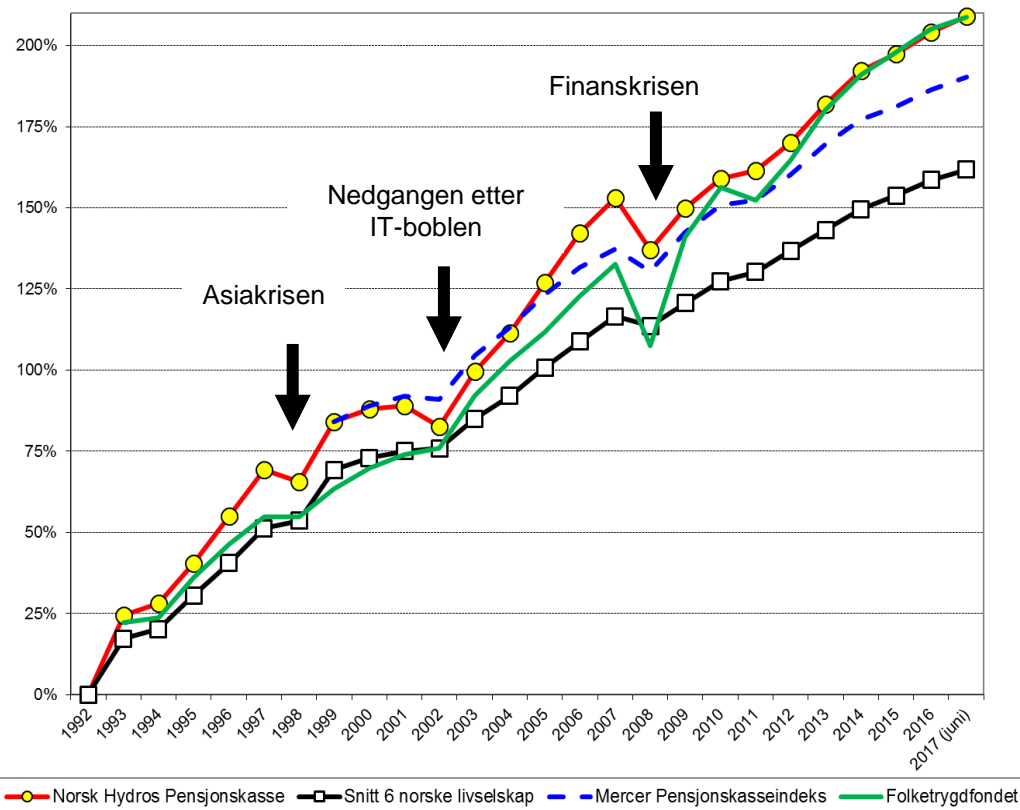
Livselskapene forvalter ikke pensjonene som forutsatt

- Pensjonskapital skal forvaltes i mange år. I det lange løp gir investering i aksjer og eiendom bedre avkastning enn obligasjoner.
- Dyktige pensjonsforvaltere forvalter pengene langsiktig, og setter 40 – 60 % i nevnte aktiva:
 - Staten (Oljefondet, Folketrygdfondet)
 - Store foretak (f eks Norsk Hydros pensjonskasse)
 - Privatpersoner (som har pensjon med investeringsvalg)
- Livselskapene har derimot bare 10 - 15 % i aksjer og eiendom. Dagens Næringsliv 13.4.2018: «Livselskapene har puttet pengene i banken».

Akkumulert avkastning NHP vs. Livselskaper

1993 – 2017 (juni)

	Norsk Hydros Pensjonskasse	Snitt 6 største livselskaper*)	Mercer Pensjonskasseindeks**)	Folketrygd-fondet
Geometrisk avkastning				
Snitt 1993 - 2016	8,1 %	6,5 %	NA	8,0 %
Snitt siste 10 år	5,9 %	4,9 %	5,3 %	7,2 %
Snitt siste 5 år	8,5 %	5,7 %	6,8 %	10,5 %
Snitt siste 3 år	7,4 %	5,1 %	5,6 %	8,3 %
siste år YTD (2017)	4,8 %	3,3 %	3,9 %	3,7 %

(5) *) KLP, Nordea Liv, Oslo Pensjonsforsikring, Sparebank 1 Livsforsikring, Storebrand Livsforsikring og DNB Livsforsikring

**) Likevektet gjennomsnitt av ~ 30 norske private og kommunale pensjonskasser

Livselskapene er pålagt å forvalte pensjonskapitalen kortsiktig

- Lovgiverne i Norge har ment at kortsiktig forvaltning og aktiv konkurranse gir bedre resultat for kundene enn langsiktig forvaltning
- Vi har derfor regler som ingen andre land har:
 - Årlig utdeling av overskudd.
 - Kundene kan si opp avtalen på kort varsel (flytterett)
 - Krav om å klare garantert avkastning hvert år.
- Livselskapene tvinges til å tenke på resultatet ett år av gangen, ikke på resultatet om 10 eller 20 år.

- og de må tenke på aksjonærene fremfor kundene

- Frem til 1990 ble tjenstepensjon forvaltet av kundeide foretak
- I dag er 96 % av fripolisene forvaltet av tre store finanskonserner
- Det som var et kundesamvirke er blitt noe helt annet
- Lovendringer i 2008 og 2016 har ført kundenes og eiernes interesser stadig lenger fra hverandre

Dette må Storebrand ta hensyn til

Celina og samboeren ønsker utbytte

Tor Olav Trøim og Celina Midelfart har investert nær 400 millioner kroner i Storebrand. I Donald Trumps ånd fikk konsernsjefen en cap med teksten «Make Storebrand great again» under selskapets kapitalmarkedsdag i London i går.

Flere prøver å finne en løsning på fripolisproblemet

- Finansdepartementet har satt ned en arbeidsgruppe som vurderer om regelverket for livselskapene kan forbedres. Skal være ferdig før sommeren.
- LO, Fagforbundet og Pensjonistforbundet har bedt FAFO om å utrede hva som kan gjøres med fripolisproblemet. Rapporten ble ferdig i mars.
- Utført av to av landets fremste eksperter på pensjon: Jon M. Hippe og aktuar Pål Lillevold

FAFO la frem 3 mulige løsninger

- Modell 1: Bedre regler for livselskapene
 - Tiltak som gjør det lettere å ta aksjerisiko
- Modell 2: Et nytt felles pensjonsforetak - Norsk Fripolise
 - Skal opptre som en pensjonskasse, som skal forvalte kapitalen ut fra hva som er best for kundene
- Modell 3: Staten overtar pensjonskapitalen og garanterer for pensjonsutbetalingene
 - Staten vil kunne plassere kapitalen slik som Folketrygdfondet, og vil få nok avkastning til å regulere pensjonene som forutsatt

Ikke nok å endre regelverket. Fripolisene må bort fra livselskapene.

- Modell 1: Regelendringer kan redusere aksjonærenes tapsrisiko knyttet til investeringer i aksjer, men livselskapene øker ikke aksjeinvesteringene før de får en større del av inntektene. Det går i så fall på bekostning av kundene – og da er vi like langt.
- Modell 2 eller 3: Hvis fripolisekapitalen skal forvaltes til beste for kundene, må den flyttes bort fra livselskapene
- Livselskapene bør være positive til det – de vil helst ikke ha fripolisene

Pensjonistforbundet mener:

1. Det kreves en endring som sørger for at pensjonskapitalen forvaltes til beste for kundene
2. Det haster å løse problemet. Dette gjelder pensjonskapital som allerede har forvitret over mange år.
3. Fripoliseproblemet er et velferdsproblem, og kan ikke bare behandles som et kapitalmarkedsspørsmål
4. Staten må medvirke til en løsning, som ikke trenger å koste staten noe

Ikke nok med god avkastning – overskuddet må deles riktig og anvendes til økt pensjon

- Pensjonistforbundet har gått gjennom livselskapenes årsrapporter for 2017, og stilt tilleggsspørsmål
- Vi legger frem rapport i dag:

«Kundenes fripoliseregnskaper 2017»

Dette har vi undersøkt i fem livselskaper

- Hvordan er fripolisekapitalen forvaltet, og hva ble avkastningen?
- Hva ble livselskapets resultat, og hvordan er resultatet delt mellom kundene og selskapet (dvs eierne)?
- Hva ble kundenes andel av resultatet, og hvordan er det blitt benyttet?
- Er selskapet solid nok til å unngå å bli satt under administrasjon

Slik ble resultatene 2017

Overskudd til kundene
i % av fripolisekapitalen :

Herav til økt pensjon:

SpareBank 1	2,97 %	0,20 %
DNB	1,05 %	0,06 %
Nordea	0,99 %	0,05 %
Gjensidige	0,45 %	0,05 %
Storebrand	Vil ikke oppgi tall	0,05 %
	Prisstigning 2017:	1,8 %

Her er det mye å gripe fatt i

- Vi mener at Storebrand omgår en viktig bestemmelse, og fører for lite av resultatet til økt pensjon. Gjelder kanskje flere av selskapene. Kan dreie seg om store beløp for pensjonistene de kommende årene.
- Vi mener at Storebrand og Nordea bruker for lav rente ved omgjøring av overskudd til pensjon
- Respekt for kundenes interesser? Vi har gitt selskapene terningkast fra 6 til 1.
- Vi har krevd regnskap for avsetningene for økt levealder. Gode svar fra DNB og SpareBank 1, men ikke fra de andre.
- Uakseptabelt at Storebrand og Nordea holder viktige tall hemmelig

